
 F. ENGELS

KOMMUNISTIEN LIITON HISTORIAA

Saksan itsenäisen työväenliikkeen ensimmäinen kausi päättyi kölniläisten kommunistien tuomitsemiseen v. 1852. Nykyisin tuo kausi on miltei unohdettu. Mutta se kesti kuitenkin vuodesta 1836 vuoteen 1852, ja samalla kun saksalaisia työläisiä siirtyi ulkomaille, tämä liike kehittyi melkein kaikissa kulttuurimaissa. Eikä siinä kaikki. Nykyajan kansainvälinen työväenliike on asiallisesti silloisen saksalaisen työväenliikkeen välitöntä jatkoa; tämä liike oli yleensä *ensimmäinen kansainvälinen työväenliike* ja sen riveistä nousi paljon miehiä, jotka esittivät sittemmin johtavaa osaa Kansainvälisessä Työväenliitossa. Ja „Kommunistisen manifestin” teoreettiset periaatteet, jotka Kommunistien liitto piirsi v. 1847 lippuunsa, ovat nykyisin lujimpana kansainvälisenä siteenä Euroopan ja Amerikan koko proletarisessa liikkeessä.

Tähän saakka on tämän liikkeen yhtenäisestä historiasta ollut olemassa vain yksi peruslähde. Se on niin sanottu musta kirja — Wermuthin ja Stieberin „XIX vuosisadan kommunistiset sala-liitot”, Berliini, 2 osaa, vuodet 1853 ja 1854. Tuo vuosisatamme kahden halpamaisimman poliisiheittiön valheellinen, tahallisia väärennyksiä täynnä oleva sepustus on yhä vieläkin tuota aikakautta käsittelevien ei-kommunististen julkaisujen alkulähteenä.

Se, minkä voin tässä esittää, on vain luonnos, ja sekin vain siltä osalta, mikä koskee itse Liittoa ja mikä on aivan välttämätöntä „Paljastusten” ymmärtämiseksi¹. Ehkä saan vielä

¹ Engels kirjoitti tämän kirjoituksensa johdannoksi Marxin kirjan „Paljastuksia Kölnin kommunistijutusta” kolmanteen painokseen. Ks. *K. Marx ja F. Engels*, Teokset, VIII osa, ss. 503—558. *Toim.*

jolloinkin tilaisuuden muokata sen runsaan aineiston, jonka Marx ja minä olemme koonneet tästä kansainvälisen työväenliikkeen nuoruuskauden mainehikkaasta historiasta.

* * *

Saksalaisten emigranttien vuonna 1834 Pariisissa perustamasta tasavaltalais-demokraattisesta salaisesta Osattomien liitosta erkanivat vuonna 1836 kaikkein äärimmäisimmät, suurimmalta osaltaan proletaariset ainekset ja perustivat uuden salaisen liiton — *Oikeamielisten liiton*. Alkuperäinen Liitto, johon jäi vain kaikkein passiivisimpia aineksia, sellaisia kuin Jakob Venedey, tyrehtyi pian kokonaan: vuoden 1840 jälkeen, sitten kun poliisi oli saanut selville eräitä sen saksalaisia osastoja, siitä jäi jäljelle tuskin varjoakaan. Uusi Liitto kehittyi sitä vastoin verrattain nopeasti. Alun perin se oli sen babeufilaisia¹ perinteitä kannattavan ranskalaisen työväencommunismin saksalainen vesa, joka silloin muotoutui Pariisissa; omaisuuden yhteisyyden vaatimus esitettiin „tasa-arvoisuuden” välttämättömäksi tulokseksi. Tarkoituserät olivat samat kuin silloisilla pariisilaisilla salaisillakin yhdistyksillä. Se oli puolittain propaganda- ja puolittain salaliittolaisyhdistys, ja Pariisia pidettiin aina kuitenkin vallankumoustoiminnan keskuksena, vaikkei pidetty lainkaan mahdolltomana kapinan valmistelua tilaisuuden tullen myös Saksassa. Mutta kun Pariisi jäi ratkaisevien taistelujen areenaksi, niin Liitto oli silloin tosiasiallisesti vain ranskalaisten salaisten yhdistysten, muun muassa Blanquin ja Barbèsin johtaman Vuodenaikojen yhdistyksen saksalainen *osasto* ja sillä oli kiinteä yhteys tuon yhdistyksen kanssa. Ranskalaiset aloittivat kapinan toukokuun 12. p:nä 1839; yhdessä heidän kanssaan esiintyivät myös Liiton osastot ja kärsivät siten yhdessä heidän kanssaan yhteisen tappion.

Saksalaisista vangittiin muun muassa *Karl Schapper* ja *Heinrich Bauer*. Louis-Philippen hallitus tyytyi siihen, että karkotti heidät pitkäaikaisen vankilassa istumisen jälkeen. He matkustivat Lontooseen. Schapper oli kotoisin Nassaun Weilburgista; Giesenin metsänhoitoinstituutin ylioppilaana ollessaan hän osallistui v. 1832 Georg Büchnerin järjestämään salaliittoon, huhtikuun 3. p:nä 1833 hän osallistui hyökkäykseen frankfurtilaista poliisivartiota vastaan, karkasi ulkomaille ja osallistui helmikuussa 1834 Mazzinin Savoijin retkeen. Tuo jättiläinen, päättäväinen ja tarmokas mies, joka oli aina valmis uhraamaan elämän muka-

¹ *Babeufilaisuus* — Gracchus Babeufin, ranskalaisen utopistikommunistin oppi Ranskan porvarillisen vallankumouksen kaudella 18. vuosisadan lopussa. *Toim.*

vuudet ja jopa henkensäkin, oli ammattivallankumouksellisen esikuva, ja hän esitti huomattavaa osaa 30-luvulla. Kuten hänen kehityksensä „demagogista”¹ kommunistiksi osoittaa, hän pystyi tunnetusta hidassälisyydestään huolimatta käsittämään syvällisesti teoreettisia kysymyksiä, ja sitä lujemmin hän piti kiinni siitä, minkä oli kerran omaksunut. Juuri tämän vuoksi hänen vallankumouksellinen kiihkeytensä kävi toisinaan ristiin hänen järkensä kanssa, mutta sittemmin hän aina huomasi virheensä ja tunnusti ne avoimesti. Hän oli huomattava mies, ja sitä, minkä hän teki Saksan työväenliikkeen alustavassa järjestämisessä, ei unohdeta koskaan.

Frankenilainen Heinrich Bauer oli suutari; hän oli vilkas, reipas ja teräväjärkinen nuorimies, jonka pienessä olemuksessa piili kuitenkin myös paljon kekseliäisyyttä ja päättäväisyyttä.

Saavuttuaan Lontooseen, jossa Schapper, joka Pariisissa oli ollut latojana, hankki toimeentulovaroja kielten opetuksella, Bauer alkoi yhdessä hänen kanssaan panna kuntoon katkenneita yhteyksiä, ja Lontoosta tuli Liiton keskus. Siellä — tai ehkä jo aikaisemminkin, Pariisissa, — heihin yhtyi kölniläinen kelloseppä *Josef Moll*; tämä oli keskikokoinen voimamies, — kuinka monesti he kahdestaan Schapperin kanssa puolustivat voittoisasti salin ovea sadalta sisäänmurtautuvalta vastustajalta, — hän oli mies, joka tarmokkuudessa ja päättäväisyydessä ei ainakaan jäänyt jälkeen kahdesta toveristaan, ja älykkyudessa hän voitti kummankin. Hän ei ollut ainoastaan synnynäinen diplomaatti, minkä osoitti hänen monilukuisten valtuusmiehenä tekemiensä matkojen menestys, vaan teoreettisetkin kysymykset hän omaksui helpommin. Näiden kolmen kanssa tutustuin Lontoossa vuonna 1843; he olivat ensimmäiset näkemäni vallankumoukselliset proletaarit. Niin suuresti kuin silloiset mielipiteemme osakysymyksissä erosivatkin, — siihen aikaan minä asetin heidän ahdasta yhdenvertaisuuskommunismiaan² vastaan aimo annoksen yhtä ahdasta filosofista ylimielisyyttä, — en kuitenkaan unohda koskaan sitä valtavaa vaikutusta, jonka minuun tekivät nämä kolme oikeaa miestä siihen aikaan, kun minä itse vasta halusin tulla oikeaksi mieheksi.

Lontoossa samoin kuin — pienemmässä määrin — Sveitsissäkin liittoutumis- ja kokoontumisvapaus teki heille hyvän

¹ Siten Saksan hallitusviranomaiset nimittivät liberaalis-demokraattisten aatteiden edustajia 19. vuosisadan ensimmäisillä vuosikymmenillä. Vuonna 1819 asetettiin erikoinen komitea tutkimaan „demagogien vehkeilyjä” kaikissa saksalaisissa valtioissa. *Toim.*

² Yhdenvertaisuuskommunismilla ymmärrän yksinkertaisesti, kuten edellä on jo sanottu, kommunismia, joka nojautuu yksinomaisesti tai pääasiallisesti yhdenvertaisuusvaatimukseen. (*Engelsin huomautus.*)

palveluksen. Jo helmikuun 7. p:nä 1840 perustettiin legaalinen Saksalainen työväen valistusyhdistyks, joka toimii vieläkin. Yhdistys oli Liitolle uusien jäsenten hankkimisen paikkana, ja kun kommunistit olivat kuten aina yhdistyksen toimeliaimpia ja sivistyneimpiä jäseniä, niin on täysin ymmärrettävää, että yhdistyksen johto oli kokonaan Liiton käsissä. Pian Liitolla oli Lontoossa jo monta yhdistystä eli „loošia”, niin kuin niitä silloin nimitettiin. Tätä samaa itsestään selvää taktiikkaa noudatettiin myös Sveitsissä ja muualla. Kaikkiällä, missä suinkin voitiin perustaa työväenyhdistyksiä, niitä käytettiin hyväksi samalla tavalla. Siellä, missä se oli lailla kiellettyä, Liiton jäsenet menivät laulu-, voimistelu- ja muihin sellaisiin yhdistyksiin. Yhteyttä pitivät yllä pääasiallisesti Liiton jäsenet, joita tuli ja lähti yhtä mittaa ja jotka esiintyivät tarvittaessa myös emissaareina. Kummassakin tapauksessa Liitolle antoivat suurta apua viisaat hallitukset, jotka karkottivat jokaisen niille epämieluisan työläisen — yhdeksässä tapauksessa kymmenestä he olivat Liiton jäseniä — ja tekivät hänestä siten emissaarin.

Jälleenympäristetty Liitto laajeni huomattavasti. Esimerkiksi Sveitsissä *Weitling, August Becker* (sangen järkevä mies, mutta monien saksalaisten tapaan hän sortui sisäisen heikkoutensa vuoksi) ja muut loivat voimakkaan järjestön, joka enemmän tai vähemmän kallistui Weitlingin kommunistisen oppijärjestelmän puoleen. Tässä ei voida ryhtyä arvostelemaan weitlingiläistä kommunismia. Mitä tulee siihen merkitykseen, mikä sillä oli Saksan proletariaatin ensimmäisenä itsenäisenä teoreettisena liikkeenä, niin olen valmis allekirjoittamaan nytkin ne Marxin sanat, jotka painettiin pariisilaisessa „Vorwärtsissä” vuonna 1844: „Missä (saksalaisella) porvaristolla sekä sen filosofiilla ja kirjanoppineilla on sellainen teos *porvariston vapauttamisesta* — poliittisesta vapauttamisesta — kuin on Weitlingin „Sopusoinnun ja vapauden takeet”? Kun vertaa Saksan poliittisen kirjallisuuden banaalia ja pelkurimaista keskinkertaisuutta tähän saksalaisten työläisten verrattomaan, loistavaan debyyttiin, kun vertaa näitä *proletariaatin jättimäisiä lastenkenkiä* porvariston kuluneisiin poliittisiin kääpiökenkiin, niin voi jo ennustaa tämän tuhkimon saavan tulevaisuudessa atleetin hahmon”. Tuo atleettihahmo on nyt edessämme, vaikka se ei ole saavuttanut vielä likimainkaan täyttää mittaansa.

Myös Saksassa oli lukuisia osastoja, jotka asiaintilan vuoksi olivat tilapäisluontoisia, mutta syntyvien lukumäärä ylitti suuresti hajoavien luvun. Vasta seitsemän vuoden kuluttua, vuoden 1846 lopussa, poliisi pääsi Liiton jäljille Berliinissä (Mentel) ja Magdeburgissa (Beck), mutta ei voinut seurata niitä pitemmälle.

Ollessaan vielä Pariisissa Weitling myös kokosi siellä vuonna 1840 hajanaiset ainekset yhteen ennen kuin matkusti Sveitsiin.

Liiton ydinryhmän muodostivat räätälit. Saksalaisia räätäleitä oli kaikkialla: Sveitsissä, Lontoossa, Pariisissa. Viimeksi mainitussa kaupungissa saksan kieli oli räätälinammattissa niin vallitsevana, että tunsin siellä v. 1846 erään norjalaisen räätälin, joka oli saapunut Ranskaan meritse suoraan Dronheimistä eikä ollut puolessatoista vuodessa oppinut juuri ainoatakaan ranskalaista sanaa, mutta oli oppinut puhumaan mainiosti saksaa. Pariisilaisista yhdistyksistä koostui v. 1847 kaksi pääasiallisesti räätäleistä, yksi huonekalupuusepistä.

Sen jälkeen kun painopiste siirtyi Pariisista Lontooseen, kohosi etualalle uusi momentti: Liitto muuttui vähitellen saksalaisesta *kansainväliseksi*. Työväenyhdistykseen kuului saksalaisten ja sveitsiläisten lisäksi myös kaikkien niiden kansallisuuksien edustajia, jotka kanssakäymisessään ulkomaalaisten kanssa käyttivät pääasiallisesti saksan kieltä. Näitä olivat skandinaavit, hollantilaiset, unkarilaiset, tšekkiläiset, eteläslaavilaiset sekä myös venäläiset ja elsassilaiset. Vuonna 1847 oli vakituisena vieraana muun muassa eräs englantilainen sotilaspuukuinen kaartin krenatööri. Yhdistys alkoi pian nimittää itseään Työväen *kommunistiseksi* valistusyhdistykseksi, ja jäsenkorteissa oli deviisi: „Kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään”, ainakin kahdella kymmenellä kielellä, — joissakin oli tosin virheitä. Salaisen liiton samoin kuin legaalisenkin yhdistyksen teki pian luonteeltaan kansainvälisemmäksi, alussa tosin vain suppeassa mielessä, käytännöllisesti se, että sen jäsenten kansallinen kokoomus oli kirjava, ja teoreettisesti se vakaumus, että ollakseen voittoa jokaisen vallankumouksen on oltava eurooppalainen. Sitä pitämälle ei vielä menty, mutta perusta oli laskettu.

Ranskalaisten vallankumouksellisten kanssa Liitto piti yllä kiinteää yhteyttä lontoolaisten emigranttien kautta, jotka olivat osallistuneet vuoden 1839 toukokuun 12. pn yhteiseen esiintymiseen. Samoin myös puolalaisten radikaalien kanssa. Virallinen puolalainen emigranttiväki samoin kuin Mazzini oli luonnollisesti pikemminkin vastustaja kuin liittolainen. Englantilaiset chartistit, koska heidän liikkeensä oli luonteeltaan puhtaasti englantilaisista, jätettiin syrjään kaukana vallankumouksesta olevina. Heihin Liiton lontoolaiset johtajat ottivat yhteyden vasta myöhemmin, minun kauttani.

Muissakin suhteissa Liiton luonne muuttui tapausten kulun mukana. Vaikka Pariisia pidettiin yhä vieläkin — ja siihen aikaan täydellä syyllä — vallankumouksen kotimaana, niin kuitenkin ei oltu enää riippuvaisia pariisilaisista salaliittolaisista. Liiton kasvaessa kasvoi sen itsetietoisuuskin. Tuntui, että liike laskee

yhä enemmän juuria Saksan työväenluokkaan ja että Saksan työläisten historiallisena kutsumuksena on olla Euroopan pohjois- ja itäosan työläisten lipunkantaja. Ja Weitlingin persoonassa heillä oli kommunismin teoreetikko, joka voitiin asettaa rohkeasti hänen silloisten ranskalaisten kilpailijoittensa rinnalle. Ja lopuksi, toukokuun 12. pn kokemus osoitti, että on jo aika luopua salaliittolaiskapinayrityksistä. Ja kun jokainen tapahtuma selitettiin edelleenkin nousevan myrskyn enteeksi, kun entiset puoliksi salaliittolaiset säännöt jäivät voimaan, niin siihen oli pääasiallisesti syyssä vanhojen vallankumousmiesten itsepintaisuus, joka alkoi joutua jo ristiriitaan itselleen tietä raivaavien oikeampien katsomusten kanssa.

Sitä vastoin Liiton sosiaaliselle opille sen koko epämääräisyyden lisäksi oli ominaista eräs suuri puute, jonka juuret olivat kuitenkin itse yhteiskunnallisissa suhteissa. Liiton jäsenet, mikäli he yleensä olivat työläisiä, olivat oikeastaan miltei yksinomaisesti käsityöläisiä. Heitä riistävä ihminen oli jopa suurissa maailman-keskuksissakin useimmiten vain pikkumestari. Yksinpä laajassa mitassa harjoitetussa räätälintyössäkin — nykyään niin sanotussa konfektiossa, joka muodostui siten, että räätälintyö muutettiin suurkapitalistille työskenteleväksi kotiteollisuudeksi — oli riisto jopa Lontoossakin silloin vasta syntymässä. Toisaalta niiden pienkäsityöläisten riistäjänä oli pikkumestari; toisaalta he toivoivat itse pääsevänsä loppujen lopuksi pikkumestareiksi. Silloinen saksalainen käsityöläinen oli sitä paitsi vielä lukuisten entisyydeltä perittyjen ammattikuntakäsitysten vaikutuksen vallassa. Mitä suurimmaksi kunniaksi näille käsityöläisille on se seikka, että vaikka he eivät olleet vielä todellisia proletaareja, vaan nykyajan proletariaattiin siirtyvä pikkuporvariston osa, joka ei ollut vielä kehittynyt porvariston, ts. suurpääoman, suoranaiseksi vastakohtaksi, että he kykenivät vaistomaisesti ennakkoimaan tulevan kehityksensä ja konstituoitumaan, joskaan eivät täysin tietoisesti, proletariaatin puolueeksi. Mutta kiertämätöntä oli myös se, että käsityöläisten vanhat ennakkoluulot olivat heille kompastuskivenä joka kerta, kun kysymyksessä oli vallitsevan yhteiskunnan konkreettinen arvostelu, ts. taloudellisten tosiasioiden analysointi. Ja luullakseni koko Liitossa ei löytynyt silloin ainoatakaan henkilöä, joka olisi lukenut edes yhden kirjan poliittisen taloustieteen alalta. Mutta mitäpä siitä: „tasa-arvoisuus”, „veljeys” ja „oikeudenmukaisuus” auttoivat valtaamaan mitkä teorian kukkulat hyvänsä.

Mutta rinnan Liiton ja Weitlingin kommunismin kanssa luotiin toista kommunismia, joka erosi oleellisesti ensimmäisestä. Manchesterissa asuessani jouduin nenätysten, kuten sanotaan, sellaisen asian kanssa, että taloudellisilla seikoilla, joilla tähän asti ei historiallisissa teoksissa ole ollut mitään osaa tai on ollut

mitätön osa, on ainakin nykyajan maailmassa ratkaiseva historiallinen merkitys; että taloudelliset seikat muodostavat sen perustan, jonka pohjalla syntyvät nykyajan luokkavastakohdat; että nämä luokkavastakohdat kaikissa maissa, joissa ne suurteollisuuden ansiosta ovat kehittyneet täydellisesti, siis muun muassa myös Englannissa, ovat puolestaan taas perustana poliittisten puolueiden muodostumiselle, puolueiden taistelulle ja samalla kaikelle poliittiselle historialle. Marx oli tullut samoihin käsityksiin ja sen lisäksi tehnyt niistä jo „Saksalais-ranskalaisissa vuosikirjoissa” (1844)¹ yleistävät johtopäätökset siinä mielessä, että yleensä ei valtio määrää ja luonnehdi yhteiskuntaa, vaan yhteiskunta määrää ja luonnehtii valtion ja että siis politiikkaa ja sen historiaa täytyy selittää taloudellisten suhteiden ja niiden kehityksen pohjalla eikä päinvastoin. Käydessäni kesällä 1844 Marxin luona Pariisissa meille selvisi, että olemme täydellisesti yhtä mieltä teorian kaikilla aloilla, ja siitä hetkestä alkoi meidän yhteistyömme. Kun keväällä 1845 tapasimme jälleen toisemme Brysselissä, niin Marx oli yllämainittuja perusajatuksia lähtökohtanaan pitäen kehitellyt jo pääpiirteissään loppuun materialistisen historiateoriansa, ja me ryhdyimme muokkaamaan yksityiskohtaisesti näitä uusia katsomuksia mitä erilaisimmilla aloilla.

Mutta tuolla keksinnöllä, joka sai aikaan mullistuksen historiatieteessä ja oli, kuten näemme, pääasiallisesti Marxin työtä ja josta voin merkitä omalle tililleni vain hyvin pienen osuuden, oli välitön merkitys hänen aikakautensa työväenliikkeelle. Ranskalaisten ja saksalaisten kommunisti ja englanti-laisten chartismi eivät näyttäneet enää miltään satunnaisilta, jotka yhtä suurella syyllä olisivat voineet olla olemattakin. Nuo liikkeet esiintyivät nyt nykyajan sorretun luokan, proletariaatin liikkeinä ja valtaapitävää luokkaa, porvaristoa vastaan käydyn historiallisesti kiertämättömän proletaarisen taistelun enemmän tai vähemmän kehittyneinä muotoina, sellaisen luokkataistelun muotoina, joka eroaa kuitenkin kaikesta aikaisemmasta luokkataistelusta siinä, että nykyajan sorrettu luokka, proletariaatti, ei voi vapauttaa itseään vapauttamatta samalla koko yhteiskuntaa luokkiin jakautumisesta ja siten myös luokkataistelusta. Kommunismi ei merkinnyt nyt enää mahdollisimman täydellisen yhteiskuntaihanteen mielikuvituksellista keksiskelyä, vaan proletariaatin käymän taistelun luonteen, edellytysten ja niistä johtuvien yleisten päämäärien käsittämistä.

Me emme lainkaan aikoneet tiedottaa uusista tieteellisistä saavutuksista yksinomaisesti vain „tieteen” maailmalle ja esittää

¹ „Deutsch-Französische Jahrbücher” — aikakauslehti, jota Marx ja vasemmistohegeliläinen A. Ruge julkaisivat Pariisissa v. 1844. *Toim.*

niitä paksuissa kirjoissa. Päinvastoin. Me kumpikin olimme jo syvällisesti mukana poliittisessa liikkeessä; meillä oli jo seuraajia sivistyneistön keskuudessa, erittäinkin länsi-Saksassa, ja huomattavia yhteyksiä järjestyneeseen proletariaattiin. Velvollisuutenamme oli perustella tieteellisesti katsomuksemme, mutta yhtä tärkeää meille oli saada Euroopan ja ennen kaikkea Saksan proletariaatti vakuuttuneeksi käsitystemme oikeellisuudesta. Heti kun olimme selvittäneet kaiken itsellemme, me ryhdyimme työhön. Brysselissä perustimme Saksan työväenyhdistyksen ja valtasimme haltuumme „Saksalaisen Brysselin Lehden”, joka oli äänenkannattajanamme helmikuun vallankumoukseen saakka. Englannin chartistien vallankumouksellisen osan kanssa me pidimme yllä yhteyttä Julian Harneyn kautta; hän toimitti tämän liikkeen pää-äänenkannattajaa „Northern Star” lehteä, ja minä olin tuon lehden avustaja. Meillä oli myös omalaatuinen liitto brysseliläisten demokraattien kanssa (Marx oli Demokraattisen assosiaation¹ varapuheenjohtaja) ja „Réforme”² lehden ranskalaisen sosiaalisten demokraattien kanssa; lähetin tälle lehdelle tietoja englantilaisesta ja saksalaisesta liikkeestä. Sanalla sanoen yhteytemme radikaalisten ja proletaaristen järjestöjen sekä lehtien kanssa olivat mitä parhaimmat.

Oikeamielisten liiton kanssa meillä oli seuraavanlaiset suhteet. Liiton olemassaolosta me olimme tietenkin tietoisia; vuonna 1843 Schapper pyysi minua liittymään Liittoon, mutta silloin tietysti hylkäsin ehdotuksen. Siitä huolimatta me emme ainoastaan olleet vakinaisessa kirjeenvaihdossa lontoolaisten kanssa, vaan myös mitä läheisimmässä kanssakäymisessä tri Ewerbeckin kanssa, joka oli siihen aikaan pariisilaisten yhdistysten johtaja. Vaikka emme puuttuneetkaan Liiton sisäisiin asioihin, otimme kuitenkin selvää kaikista tärkeimmistä tapahtumista. Toisaalta me vaikutimme suullisesti, kirjeellisesti sekä lehtien avulla sen huomattavimpain jäsenten teoreettisiin katsomuksiin. Samaa tarkoitusta palvelivat erilaiset litografisesti monistetut kiertokirjeet, joita me erikoistapauksissa, kun kysymys koski muodostumassa olleen kommunistisen puolueen sisäisiä asioita, lähetimme joka taholle ystävillemme ja kirjeenvaihtajillemme. Näissä kiertokirjeissä kosketeltiin toisinaan itse Liittoakin. Niinpä esimerkiksi eräs nuori westfalenilainen ylioppilas Hermann Kriege matkustettuaan Amerikkaan ja esiintyessään siellä Liiton emissaarina otti yhteyden mielipuoleen Harro Harringiin tarkoituksenaan saada Liiton välityksellä aikaan kumous

¹ *Demokraattinen assosiaatio* — yhdistys, joka oli luonteeltaan kansainvälinen ja yhdisti belgialaisia demokraatteja ja Brysselissä asuvia poliittisia emigrantteja. Se perustettiin syyskuussa 1847. *Toim.*

² „Réforme” („Uudistus”) — päivälehti, ilmestyi Pariisissa vuodesta 1843 vuoden 1850 tammikuuhun. *Toim.*

Etelä-Amerikassa; hän perusti sanomalehden, jossa Liiton nimessä propagoi „rakkauteen” perustuvaa ja rakkautta tuhlaavaa, imelän sentimentaalista kommunismia. Esiinnyimme häntä vastaan eräessä kiertokirjeessä, joka vaikutti oitis: Kriege hävisi Liiton toiminta-areenalta.

Myöhemmin Brysseliin saapui Weitling. Mutta hän ei ollut enää naiivi, nuori räätälinkisälli, joka oli hämmästynyt omaa nerouttaan ja yrittänyt selvittää itselleen, miltä kommunistinen yhteiskunta tulee näyttämään. Hän oli suurmies, jota kadehtijat vainosivat hänen etevämmyytensä vuoksi ja joka oli kaikkialla näkevinään kilpailijoita, salaviihollisia ja vehkeilyjä; tällä profetalla, joka ajettiin aina maasta toiseen, oli taskussaan valmis resepti, minkä mukaan maan päällä voitiin luoda taivaanvaltakunta, ja hän luuli kaikkien ajattelevan vain sitä, kuinka voisivat varastaa häneltä tuon reseptin. Weitling oli jo Lontoossa riitaanutunut Liiton jäsenten kanssa eikä voinut sopia kenenkään kanssa Brysselissäkään, jossa Marx ja tämän vaimo osoittivat häntä kohtaan tavatonta, miltei yli-inhimillistä kärsivällisyyttä. Sen vuoksi hän matkusti pian Amerikkaan yrittääkseen esiintyä siellä profettana.

Kaikki nuo seikat jouduttivat sitä mullistusta, joka Liitossa ja erittäinkin lontoolaisten johtajien keskuudessa huomaamattomasti tapahtui. Heille kävi yhä selvemmäksi siihen mennessä vallinneiden kommunististen katsomusten, niin ranskalaisen primitiivisen yhdenvertaisuuskommunismien kuin weitlingiläisenkin kommunismien katsomusten, virheellisyys. Weitlingin alulle panema kommunismin ja varhaisen kristinuskon yhdistäminen — hänen „Köyhän syntisen evankeliuminsa” eräiden ajatusten kaikesta nerokkuudesta huolimatta — johti Sveitsissä siihen, että liike joutui suurimmalta osaltaan ensin sellaisten typerien miesten kuin Albrechtin ja sitten sellaisten omaa etuaan ajaneiden veijariprofettojen kuin Kuhlmannin käsiin. Eräiden kirjailijain levittämän „todellisen sosialismin” — pilatulle hegeliläiselle saksan kielelle käännettyjen ranskalaisten sosialististen sepustusten ja sentimentaalisen haaveellisen ihmisrakkauten (ks. „Kommunistisesta manifestista” kohtaa, jossa puhutaan saksalaisesta eli „todellisesta” sosialismista), — tuon sosialismin, joka oli tunkeutunut Liittoon Hermann Kriegen kautta yhdessä vastaavanlaisen kirjallisuuden kanssa, täytyi jo yksistään syljettävällä voimattomuudellaan herättää Liiton vanhoissa vallankumousmiehissä inhoa. Siihen saakka vallalla olleiden teoreettisten käsitysten virheellisyys ja niistä johtuneet käytännölliset erehdykset saivat lontoolaiset yhä enemmän vakuuttuneiksi meidän, Marxin ja minun, uuden teorian oikeellisuudesta. Tämän katsantokannan omaksumista edistivät epäilemättömästi ne kaksi lontoolaisten johtajien keskuudessa ollutta miestä, jotka teoreettisen ajattelukykynsä puolesta

olivat suuresti edellä yllämainituista; he olivat heilbronnilainen miniatyyrimaalari Karl Pfänder ja thüringeniläinen räätäli Georg Eccarius¹.

Lyhyesti sanoen, keväällä 1847 Moll saapui Brysseliin Marxin luo ja heti sen jälkeen minun luokseni Pariisiin kehottaakseen vieläkin kerran tovereittensa nimessä meitä liittymään Liiton jäseneksi. Hänen ilmoituksensa mukaan he olivat vakuuttuneita siitä, että meidän katsomuksemme olivat yleensä oikeita ja että Liitto täytyy vapauttaa vanhoista salaliittolaistraditioista ja -muodoista. Jos me haluamme liittyä Liittoon, niin meille annetaan tilaisuus esittää Liiton edustajakokouksessa kriittinen kommunismin manifestin muodossa, joka sen jälkeen julkaitaan Liiton manifestina; samalla meillä tulee olemaan mahdollisuus jouduttaa Liiton vanhentuneen organisaation uudistamista tarkoituksenmukaisemmaksi ja paremmin ajan vaatimuksia vastaavaksi.

Meille oli selvää, että Saksan työväenluokan keskuudessa tarvitaan järjestöä vaikkapa propagandatyötä varten ja että tuo järjestö, mikäli se ei tule olemaan yksinomaisesti paikallisluontoinen, voi jopa Saksan rajojen ulkopuolellakin olla vain salainen järjestö. Nimenomaan sellainen järjestö oli Liitto. Liiton omat edustajat olivat nyt valmiit poistamaan sen, minkä me olimme siihen asti katsoneet Liiton puutteellisuuksiksi; meitä pyydettiin vieläpä osallistumaan sen uudestijärjestämiseenkin. Saatoimmeko me vastata kieltävästi? Emme tietenkään. Ja niin me liityimme Liiton jäseniksi. Marx järjesti Brysselissä lähimmistä ystävistämme Liiton yhdistyksen sillä aikaa, kun minä kävin kolmessa pariisilaisessa yhdistyksessä.

Kesällä 1847 Lontoossa pidettiin Liiton ensimmäinen kongressi, jossa W. Wolff edusti Brysselin ja minä Pariisin yhdistyksiä. Tässä kongressissa ratkaistiin ennen kaikkea Liiton uudestijärjestämiskysymys. Hävitettiin kaikki se, mitä siinä oli vielä jäljellä vanhoista, salaliittolaisajoilfa säilyneistä mystillisistä nimistä; Liitto koostui nyt yhdistyksistä, piirijärjestöistä, johtavista piirijärjestöistä, Keskuskomiteasta ja kongressista, ja tällöin sille annettiin uusi nimi — Kommunistien liitto. „Liiton päämääränä on: porvariston kukistaminen, proletariaatin valta, vanhan, luokkien sovitamattomaan vastakohtaisuuteen perustuvan porvarillisen yhteiskunnan hävittäminen ja uuden yhteiskun-

¹ Pfänder kuoli Lontoossa noin kahdeksan vuotta sitten. Hän oli oma-laatuisensa terävä-älyinen kyky, sukkela, ironinen ja dialektisesti ajatteleva mies. Eccarius toimi myöhemmin, kuten tunnettua, monta vuotta Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston sihteerinä; Neuvoston jäsenenä olivat muuten seuraavat Kommunistien liiton vanhat jäsenet: Eccarius, Pfänder, Lessner, Lochner, Marx ja minä. Sittenmin Eccarius omistautui kokonaan Englannin ammattiliikkeelle. (*Engelsin huomautus.*)

nan perustaminen, jossa ei ole luokkia eikä yksityisomistusta” — näin sanotaan ensimmäisessä kohdassa. Itse organisaatio oli läpeensä demokraattinen, komiteat olivat valinnallisia ja ne voitiin uusia milloin hyvänsä; jo yksistään tämä teki mahdolliseksi kaikenlaiset diktatuuria edellyttävät salaliittoiluhankkeet ja Liitto muuttui — ainakin tavallista rauhanaikaa silmällä pitäen — pelkäksi propagandayhdistykseksi. Nämä uudet säännöt lähetettiin yhdistysten käsiteltäviksi — sellainen oli uusi demokraattinen järjestys, — minkä jälkeen ne vielä kerran tarkastettiin ja hyväksyttiin lopullisesti toisessa kongressissa joulukuun 8. p:nä 1847. Ne on painettu Wermuthin ja Stieberin teoksessa, I. osa, s. 239, liite X.

Toinen kongressi pidettiin saman vuoden marraskuun lopussa ja joulukuun alussa. Siihen osallistui myös Marx, joka puolusti kauan jatkuneissa keskusteluissa — kongressi kesti ainakin kymmenen päivää — uutta teoriaa. Kaikki erimielisyydet ja epäilykset tulivat vihdoin poistetuiksi ja uudet periaatteet hyväksyttiin yksimielisesti. Marxin ja minun tehtäväksi annettiin laatia manifesti. Täytimme tämän tehtävän viivyttämättä, ja muutamaa viikkoa ennen helmikuun vallankumousta manifesti lähetettiin Lontoon painettavaksi. Sen jälkeen se on levinnyt kautta maailman, se on käännetty melkein kaikille kielille ja on nykyäänkin proletarisen liikkeen ohjeena mitä erilaisimmissa maissa. Liiton vanha deviisi: „Kaikki ihmiset ovat veljiä keskenään” sai luovuttaa paikkansa uudelle taisteluhenkiselle tunnukselle: „Kaikkien maiden proletarit, liittykää yhteen!”, joka julisti avoimesti taistelun luonteeltaan kansainväliseksi. Seitsemäntoista vuoden kuluttua tämä tunnus kajahti Kansainvälisen Työväenliiton taistelukutsuna koko maailmalle, ja nykyisin kaikkien maiden taisteleva proletariaatti on kirjoittanut sen lippuunsa.

Puhkesi helmikuun vallankumous. Lontoolainen Keskuskomitea luovutti heti valtuutensa Brysselin johtavalle piirijärjestölle. Mutta tuo päätös saatiin Brysseliin silloin, kun siellä oli jo tosiasiallisesti piiritystilä eivätkä saksalaiset voineet enää missään järjestää kokouksia. Olimme kaikki jo lähdessä Pariisiin, ja siksi uusi Keskuskomitea päätti myös laskea itsensä hajalle, luovuttaa kaikki valtuutensa Marxille ja valtuuttaa hänet perustamaan heti Pariisissa uuden Keskuskomitean. Ne viisi henkilöä, jotka tämän päätöksen tekivät (maaliskuun 3. p:nä 1848), eivät ehtineet vielä hajaantua, kun Marxin asuntoon murtautuivat poliisit, vangitsivat hänet ja pakottivat heti seuraavana päivänä matkustamaan Ranskaan, jonne hän juuri oli aikonutkin lähteä.

Pian me kaikki kohtasimme jälleen toisemme Pariisissa. Siellä laadittiin seuraava, uuden Keskuskomitean jäsenten allekirjoittama asiakirja, jota levitettiin kaikkialle Saksassa ja josta monet voivat vielä nytkin oppia yhtä ja toista:

KOMMUNISTISEN PUOLUEEN VAATIMUKSET
SAKSASSA¹

1. Koko Saksa julistetaan yhtenäiseksi ja jakamattomaksi tasavallaksi.

3. Kansanedustajat saavat palkan, jotta työläiselläkin olisi mahdollisuus osallistua Saksan kansan parlamentin istuntoihin.

4. Kansan yleinen aseistaminen.

7. Ruhtinaiden ja muu feodaalinen maaomaisuus, kaikki kai-vokset, louhimot ym. otetaan valtion omaisuudeksi. Näillä mailla hoidetaan taloutta koko yhteiskunnan hyväksi, suurissa mitta-suhteissa ja tieteen suosittelemilla nykyaikaisilla apuvälineillä.

8. Talonpoikaismaita vastaan annetut hypoteekkilainat julis-tetaan valtion omaisuudeksi. Näiden hypoteekkilainojen korot talonpojat maksavat valtiolle.

9. Niillä alueilla, missä vuokraus on yleistä, maankorko tai vuokramaksu maksetaan valtiolle verona.

11. Valtio ottaa haltuunsa koko kulkulaitoksen: rautatiet, kanavat, höyrylaivat, maantiet, postin jne. Se otetaan valtion omaisuudeksi ja annetaan omistamattoman luokan käyttöön.

14. Perintöoikeuden rajoittaminen.

15. Korkean progressiivisen veron säätäminen ja kulutus-tarvikkeiden vapauttaminen verosta.

16. Kansallisten työpajojen perustaminen. Valtio takaa kai-kille työläisille toimeentulonvälineet ja ottaa tehtäväkseen työ-kyvyttömiä huoltamisen.

17. Yleinen ja maksuton kansan opetus.

Saksan proletariaatin, pikkuporvariston ja talonpoikaiston etujen nimessä pyritään kaikella tarmolla toteuttamaan käytän-nössä yllä mainitut toimenpiteet; sillä vain niiden toteuttamisen jälkeen ne miljoonat, joita mitättömän pieni ihmisryhmä on Sak-sassa tähän asti riistänyt ja joita edelleenkin yritetään pitää sarron alaisina, voivat hankkia itselleen oikeudet ja sen vallan, joka heille kaikkien rikkauksien luojina kuuluu.

Komitea: *Karl Marx, Karl Schapper, H. Bauer,
F. Engels, J. Moll, W. Wolff*

Pariisissa oltiin tuohon aikaan viehättyneitä vallankumouk-sellisiin legiooniin. Espanjalaiset, italialaiset, belgialaiset, hol-lantilaiset, puolalaiset, saksalaiset muodostivat joukko-osastoja lähteäkseen vapauttamaan isänmaataan. Saksalaisen legioonan johdossa olivat Herwegh, Bornstedt ja Bernstein. Kun kaikki ulkomaalaiset työläiset jäivät heti vallankumouksen jälkeen työttä

¹ Engels siteeraa tässä „Vaativusten” tärkeimmät kohdat. Täydellisinä ks. niitä *K. Marx* ja *F. Engels*, Teokset, V osa, ss. 585—586. *Toim.*

ja väestökin alkoi ahdistella heitä, niin näihin legiooniin virtasi paljon väkeä. Uusi hallitus halusi käyttää legioonia ulkomaalaisista työläisistä vapautumisen keinona ja tarjosi heille l'étape du soldat, so. matkamajoituksen ja 50 centimen päivärahan rajalle saakka, jossa aina kyynelehtimään valmis ulkoministeri, kaunopuhuja Lamartine löysi sitten jo jonkin tilaisuuden luovuttaa heidät vastaaville hallituksille.

Me esiinnyimme mitä päättäväisimmin tuota vallankumousleikkiä vastaan. Jos Saksassa tapahtuneen kuohunnan kiihkeimmillään ollessa olisi suoritettu maahanhyökkäys Saksaan tarkoituksena tyrkyttää sille vallankumousta ulkoa käsin, niin se olisi merkinnyt vallankumouksen asian murtamista itse Saksassa, hallitusten lujittamista ja itse legionäärien luovuttamista — siitä oli takeena Lamartine — aseettomina saksalaiselle sotaväelle. Vallankumouksen päästyä voitolle Wienissä ja Berliinissä legioonan järjestäminen kävi jo aivan tarkoituksettomaksi; mutta kun leikki oli kerran aloitettu, niin sitä ei lopetettu.

Me perustimme saksalaisen kommunistiklubin ja taivuttelimme siellä työläisiä olemaan liittymättä legioonaan; me kehoitimme heitä palaamaan yksitellen kotimaahansa ja toimimaan siellä liikkeen hyväksi. Vanha ystävämme Flocon, joka oli väliaikaisen hallituksen jäsen, sai hankituksi meidän lähettämille työläisille samat matkaedut kuin oli luvattu legionäreille. Sillä tavoin me lähetimme takaisin Saksaan 300—400 työläistä, joista valtaosa oli Liiton jäseniä.

Kuten jo ennakkolta saattoi helposti arvata, Liitto osoittautui sitten nousseen kansanjoukkojen liikkeen oloissa liian heikoksi vaikuttamisvälineeksi. Kolme neljännestä aikaisemmin ulkomailla asuneista Liiton jäsenistä vaihtoi kotimaahan paluun vuoksi asuinpaikkaansa; sen vuoksi suurin osa heidän entisistä yhdistyksistään hajosi, ja he kadottivat kaiken yhteyden Liittoon. Kunnianhimoisimmat heistä eivät edes yrittäneet saada uudelleen järjestettyä yhteyttä, vaan jokainen alkoi erikseen omalla riskillään ja vastuullaan luoda asuinpaikallaan pientä erillisliikettä. Lopuksi, jokaisen pikkuvalltion, jokaisen maakunnan, jokaisen kaupungin olosuhteet erosivat niin suuresti toisistaan, että Liitto olisi voinut antaa vain aivan yleisiä toimintaohjeita; sellaisia toimintaohjeita taas voitiin paljon paremmin levittää lehdistön kautta. Lyhyesti sanoen, siitä hetkestä lähtien, kun hävisivät syyt, jotka olivat tehneet salaisen Liiton tarpeelliseksi, menetti itse salainen Liittokin sellaisenaan kaiken merkityksensä. Ja kaikkein vähiten se saattoi ihmetyttää niitä, jotka vastikään olivat vapauttaneet tämän salaisen Liiton viimeisistä salaliittolaisuuden jätteistä.

Silloin kuitenkin kävi selville, että Liitto oli ollut mainio vallankumouksellisen toiminnan koulu. Reinillä, jossa „Uusi

Reinin Lehti" oli luotettava keskus, Nassaussa, Reinin Hesse-
nissä ym.—kaikkiolla oli äärimmäisen demokraattisen liikkeen
johdossa Liiton jäseniä. Siten oli myös Hampurissa. Etelä-
Saksassa oli esteenä pikkuporvarillisten demokraattien vallitseva
asema. Breslaussa toimi varsin menestyksellisesti vuoden 1848
kesään saakka Wilhelm Wolff; hän sai myös Sleesiassa Frankfur-
tin parlamentin edustajaehdokkaan valtakirjan. Lopuksi, latoja
Stephan Born, joka oli ollut Liiton toimielias jäsen Brysselissä ja
Pariisissa, perusti Berliinissä Työväen veljeskunnan, joka laajeni
huomattavasti ja pysyi pystyssä vuoteen 1850 saakka. Born, tämä
lahjakas nuorimies, piti kuitenkin liiaksi kiirettä esiintyäkseen
poliittisena toimihenkilönä. Hän „veljeili” mitä kirjavimman
roskaväen kanssa saadakseen vain kootuksi ympärilleen väkeä.
Hän ei ollut lainkaan niitä miehiä, jotka pystyvät luomaan sovun
ristiriitaisten pyrkimysten välillä, tuomaan valoa kaokseen. Sen
vuoksi hänen veljeskuntansa virallisissa julkaisuissa tavataan
alitusesti sekavuutta ja niissä on sekaisin „Kommunistisen mani-
festin” katsomuksia sekä ammattikuntamuistoja ja -toivomuksia,
Louis Blancin ja Proudhonin katsomusten jätteitä, protektionis-
min puolustamista jne.,— sanalla sanoen nuo miehet halusivat
olla kaikkien mieliksi. Heidän erikoisharrastuksenaan oli lakko-
jen, ammattiyhdistysten ja tuotanto-osuuskuntien järjestäminen,
ja he unohtivat sen, että tehtävänä oli ennen kaikkea hankkia
poliittisen voiton avulla ensin sellainen toimikenttä, jolla vain
voidaankin toteuttaa tuollaiset asiat varmasti ja pysyvästi. Ja
niinpä kun taantumuksen voitot pakottivat tuon veljeskunnan
johtajat tuntemaan välittömän vallankumoukselliseen taisteluun
osallistumisen olevan välttämätöntä, heidän ympärilleen kerään-
tyneet kehittymättömät joukot tietysti hylkäsivät heidät. Born
osallistui Dresdenin kapinaan toukokuussa 1849 ja pelastui
onnenkaupalla. Työväen veljeskunta taas pysytteli syrjässä prole-
tariaatin suuresta poliittisesta liikkeestä, se oli eristynyt liitto,
joka oli olemassa pääasiallisesti vain paperilla ja esitti niin tois-
arvoista osaa, että taantumus katsoi tarpeelliseksi lakkauttaa sen
vasta vuonna 1850 ja sen haaraosastot vasta monien vuosien
kuluttua. Bornista, jonka oikea nimi oli muuten Buttermilch, ei
tullutkaan suurta poliittista toimihenkilöä, vaan pieni sveitsiläi-
nen professori, joka nykyisin ei käännä Marxia ammattikunta-
kielelle, vaan lupsakkaa Renania omalle imelälle saksan kie-
lelleen.

Kesäkuun 13. päivään 1849 Pariisissa, toukokuun kapinan
tappioon Saksassa ja Unkarin vallankumouksen tukahduttami-
seen venäläisten toimesta päättyi suuri vuoden 1848 valla-
nkumouksen kausi. Mutta taantumuksen voitto ei ollut vielä suin-
kaan lopullinen. Hajanaiset vallankumoukselliset voimat ja
samalla myös Liiton voimat täytyi järjestää uudelleen. Yleinen

tilanne samoin kuin ennen vuotta 1848 teki mahdottomaksi proletariaatin kaiken julkisen järjestämisen; täytyi siis taaskin järjestäytyä salaisesti.

Syksyllä 1849 suurin osa entisten keskuskomiteoiden ja kongressien jäsenistä oli jälleen Lontoossa. Vain Schapper ja Moll puuttuivat. Schapper oli Wiesbadenissa vankilassa, ja hänkin saapui Lontooseen sitten kun hänet keväällä 1850 julistettiin syyttömäksi. Moll, suoritettuaan loppuun monet mitä vaarallimmat puoluehtävät ja agitaatiomatkat — kaiken kukkuraksi hän ryhtyi värväämään Reinin maakunnassa preussilaisesta armeijasta ratsutykkimiehiä pfalzilaiseen tykistöön¹, — liittyi Willichin osastoon, besançonelaiseen työläiskomppaniaan ja kaa-tui Murgella Rotenfelsin sillan edustalla käydyssä taistelussa päähän osuneesta kuulasta. Sen sijaan toimikentälle ilmaantui Willich. Willich oli eräs niistä länsi-Saksassa vuoden 1845 jälkeen niin yleisesti tavattavista tunnekommunisteista, ja jo yksistään sen vuoksi hän oli vaistomaisesti salaisessa oppositiossa meidän kriittillistä suuntaamme kohtaan. Mutta ei siinä kaikki. Hän oli todellinen profeetta ja vakuuttunut siitä, että kohtalo on määrännyt hänet Saksan proletariaatin vapauttajaksi, ja sellaisena hän tavoitteli suoranaisesti sekä poliittista että sotilaallista diktatuuria. Sen muinaiskristillisen kommunismin rinnalle, jota Weitling oli aikaisemmin julistanut, syntyi näin ollen jokin kommunistisen islamin tapainen. Tämän uuden uskonnon propagointi ei toistaiseksi muuten ulottunut Willichin komennossa olleen emigranttikasarmin ulkopuolelle.

Niinpä siis Liitto järjestettiin uudelleen, julkaistiin vuoden 1850 maaliskuun „Vetoomus”, ja Heinrich Bauer lähetettiin emissaarina Saksaan. Tuo Marxin ja minun toimittamani vetoomus on kiintoisa vielä nykyisinkin, sillä pikkuporvarilliset demokraatit ovat nytkin se puolue, joka lähimmän eurooppalaisen järistyksen aikana — ja se on kohta alkava (eurooppalaisten vallankumousten — 1815, 1830, 1848—1852, 1870 — väliajat ovat vuosisadallamme 15—18 vuotta) — nousee Saksassa ehdottomasti ensimmäisenä valtaan yhteiskunnan pelastajana kommunistisilta työläisiltä. Siis paljon siinä sanotusta pätee myös nykypäivien suhteen. Heinrich Bauerin matka onnistui täydellisesti. Tämä pienikasvuinen iloinen suutari oli synnynnäinen diplomaatti. Hän kokosi aktiivisesti toimivaan järjestöön jälleen ne Liiton entiset jäsenet, joista osa oli syrjäytynyt toiminnasta ja osa toiminut omalla vastuullaan; muun muassa hän veti mukaan myös Työväen veljeskunnan silloisia johtajia. Liitto alkoi esittää työläis-

¹ Tarkoitetaan sen vallankumousarmeijan tykistöä, joka taisteli badenilais-pfalzilaisen kapinan aikana touko- ja kesäkuussa 1849 preussilaisia hallituksen sotajoukkoja vastaan. *Toim.*

ja talonpoikaisyhdistyksissä ja voimisteluseuroissa paljon huomattavampaa johtavaa osaa kuin ennen vuotta 1848, joten jo lähimmässä yhdistyksille lähetetyssä (vuosineljänneksen) vetoumuksessa, joka julkaistiin kesäkuussa 1850, voitiin todeta, että Saksassa kiertomatkan tehnyt pikkuporvarillisiin demokraatteihin kuuluva bonnilainen ylioppilas Schurz (sittemmin amerikkalainen exministeri) „havaitti jo kaikkien kyvykkäiden ainesten olevan Liiton käytettävissä”. Liitto oli ehdottomasti ainoa vallankumouksellinen järjestö, jolla oli merkitystä Saksassa.

Mutta se, mihin tämän järjestön piti toimintansa suunnata, riippui pääasiallisesti siitä, toteutuvatko toiveet vallankumouksen uudesta noususta. Se taas kävi vuoden 1850 kuluessa yhä epätodennäköisemmäksi, jopa mahdottomaksikin. Vuoden 1847 teollisuuspula, joka valmisteli vuoden 1848 vallankumouksen, oli ohi; alkoi uusi, ennen kuulumaton teollisuuden kukoistuskausi. Sille, jolla oli silmät nähdäkseen ja joka käytti niitä, piti selvitä, että vuoden 1848 vallankumousmyrsky tyyntyi vähitellen kokonaan.

„Tämän yleisen kukoistuksen vallitessa, jolloin porvarillisen yhteiskunnan tuotantovoimat kehittyvät niin rehevästi kuin porvarillisissa oloissa ylipäänsä on mahdollista, *ei voi olla puhetta-kaan todellisesta vallankumouksesta*. Sellainen vallankumous on mahdollinen ainoastaan kausina, jolloin nuo molemmat tekijät — uudenaikaiset tuotantovoimat ja porvarilliset tuotantomuodot — joutuvat keskenään ristiriitaan. Ne monet riidat, joihin mannermaisen järjestyspuolueen eri ryhmien edustajat nyt antautuvat kompromettoiden toinen toisiaan, eivät suinkaan johda uusiin vallankumouksiin, vaan päinvastoin ne ovat mahdollisia ainoastaan siitä syystä, että yhteiskunnallisten suhteiden perusta on tällä hetkellä niin varma ja — mitä taantumus ei tiedä — niin *porvarillinen*. *Siitä kimmahtavat takaisin* kaikki porvarillista kehitystä pidättämään pyrkivät taantumukselliset yritykset *samoin kuin demokraattien koko siveellinen suuttumus ja kaikki intomieliset julistukset*”. Näin Marx ja minä kirjoitimme artikkelissa „Vuoden 1850 touko—lokakuun katsaus” „Uudessa Reinin Lehdessä. Kansantaloustieteellinen yleiskatsaus”, vihkot V—VI, Hampuri v. 1850, s. 153¹.

Tämä terve käsitys tilanteesta näytti monista kuitenkin kerettiläisyydeltä tuona aikana, jolloin Ledru-Rollin, Louis Blanc, Mazzini, Kossuth ja vähemmän huomattavammista saksalaisista tähdistä — Ruge, Kinkel, Gögg ja muut heidän laisensa muodostivat Lontoossa tusinakaupalla tulevia väliaikaisia hallituksia ei vain omia kotimaitaan, vaan myös koko Eurooppaa varten ja katsoivat kaiken riippuvan vain siitä, että saadaan Amerikasta vallankumouksellisen lainan muodossa tarpeelliset varat Euroo-

¹ Ks. tämän teoksen ensimmäistä osaa, s. 186. *Toim.*

pan vallankumouksen suorittamiseksi ja luonnollisesti myös monien erilaisten tasavaltojen perustamiseksi yhdessä silmänräpäyksessä. Voidaanko ihmetellä sitä, että tuohon koukkuun tarttui sellainen mies kuin Willich, että myös Schapper vanhan vallankumouksellisen innon valtaan jouduttuaan antoi höynäyttää itseään ja että suurin osa Lontoon työläisistä, jotka olivat pääasiallisesti emigrantteja, seurasi heitä porvarillis-demokraattisten vallankumouksentekijäin leiriin? Lyhyesti sanoen meidän kannattamamme pidättyväisyys ei ollut näiden miesten mieleen; heidän mielestään piti alkaa tehdä vallankumousta; me kieltäen nyimme siitä mitä päättäväisimmän. Tapahtui hajaannus. Myöhemmästä voidaan lukea „Paljastuksista”. Sen jälkeen seurasi ensin Nothjungin vangitseminen ja sitten vangittiin Hampurissa Haupt, josta tuli kavaltaja, hän antoi ilmi Keskuskomitean kölniläisiä jäseniä ja hänen tuli esiintyä oikeusjutussa tärkeimpänä todistajana; hänen sukulaisensa katsoivat paremmaksi välttää sellaista häpeää ja lähettivät hänet Rio de Janeiroon, jossa hänestä myöhemmin tuli kauppias ja hänet nimitettiin, ansioitensa tunnustukseksi, ensin Preussin ja sitten myös Saksan pääkonsuliksi. Nykyisin hän on jälleen Euroopassa ¹.

„Paljastusten” paremmin ymmärtämiseksi esitän tässä kölniläisten syytettyjen luettelon: 1) P. G. Röser, sikaarityöläinen; 2) Heinrich Bürgers, joka sittemmin elämänsä loppuaikoina oli maapäivien progressistiedustajana; 3) Peter Nothjung, räätäli, kuoli joku vuosi sitten Breslaussa valokuvaajana; 4) W. J. Reiff: 5) tri Hermann Becker, nykyisin Kölnin yliormestari ja herrojen huoneen jäsen; 6) tri Roland Daniels, lääkäri, kuoli muutaman vuoden kuluttua oikeusjutun jälkeen keuhkotautiin, jonka oli saanut vankilassa; 7) Karl Otto, kemisti; 8) tri Abraham Jacoby, nykyisin lääkärinä New Yorkissa; 9) tri J. J. Klein, nykyisin lääkäri ja Kölnin kaupunginvaltuusmies; 10) Ferdinand Freiligrath, joka silloin oli kuitenkin jo Lontoossa; 11) J. L. Erhardt, kauppapalvelija; 12) Friedrich Lessner, räätäli, asuu nykyisin Lontoossa. Heistä valamiesoikeus, jonka julkiset istunnot kestivät lokakuun 4. päivästä marraskuun 12. päivään 1852, tuomitsi valtiopetoksesta syytettynä Röserin, Bürgersin ja Nothjungin 6 vuodeksi linnanvankeuteen, Reiffin, Otton ja Beckerin 5 vuodeksi, Lessnerin 3 vuodeksi; Daniels, Klein, Jacoby ja Erhardt julistettiin syyttömiksi.

¹ Schapper kuoli 60-luvun lopussa Lontoossa. Willich osallistui kansalais-sotaan Amerikassa ja palkittiin kunniamerkillä; Murfreesboron luona (Tennesissä) käydyssä taistelussa, johon hän osallistui prikaatikenraalina, hän haavoittui rintaan, mutta parani; hän kuoli kymmenisen vuotta sitten Amerikassa. Muista mainituista henkilöistä sanon vielä, että Heinrich Bauer katosi tietymättömiin Australiassa, Weitling ja Ewerbeck kuolivat Amerikassa. (Engelsin huomautus.)

Kölnin oikeusjuttuun päättyy Saksan kommunistisen työväenliikkeen ensimmäinen vaihe. Välittömästi tuomion jälkeen me laskimme Liittomme hajalle; muutaman kuukauden kuluttua nukahti myös Willichin ja Schapperin erillinen liitto.

* * *

Kokonainen sukupolvi erottaa meitä tuosta kaudesta. Silloin Saksa oli ammattikuntien ja käsityöhön perustuvan kotiteollisuuden maa, nyt se on suurteollisuuden maa, jossa tapahtuu teollisuuden herkeämätön ja myrskyisä kehitys. Silloin sai etsiä yksityisiä työläisiä, jotka tajusivat työläisinä oman asemansa ja historiallis-taloudellisen vastakohtaisuutensa pääoman suhteen, sillä silloin itse tuo vastakohtaisuus vasta syntyi. Nykyisin pitää Saksan koko proletariaatti saattaa poikkeuslakien alaiseksi vain siksi, että voitaisiin edes vähän hidastuttaa sitä kehitysprosessia, minkä tuloksena tämä proletariaatti tulee käsittämään täydellisesti oman asemansa sorretun luokan asemaksi. Silloin niiden harvojen, jotka olivat käsittäneet proletariaatin historiallisen osuuden, täytyi toimia maanalaisuudessa, kokoontua salaa pieninä 3—20 hengen ryhminä. Nykyisin sitä vastoin Saksan proletariaatti voi tulla toimeen jopa ilman virallista järjestöäkin, niin julkista kuin salaistakin¹; samoinajattelevien luokkatovereiden yksinkertainen ja itsestään ymmärrettävä yhteys ilman mitään sääntöjä, komiteoita, päätöksiä ynnä muita sellaisia näkyviä muotoja riittää järkyttämään koko Saksan valtakuntaa. Bismarck on sovintotuomari Euroopassa, Saksan rajojen ulkopuolella; mutta maan sisällä käy päivä päivältä yhä uhkaavammaksi Saksan proletariaatin jättiläishahmo, jonka Marx näki jo ennakoita vuonna 1844, jättiläinen, jolle käy jo liian ahtaaksi filistereille tarkoitettu valtiorakennus ja jonka mahtava olemus ja leveät hartiat lujittuvat sen hetken lähetessä, jolloin tuon jättiläisen tarvitsee vain nousta paikaltaan hajottaakseen rauniokasaksi valtakunnan perustuslain koko rakennuksen. Eikä siinä kaikki. Euroopan ja Amerikan proletariaatin kansainvälinen liike on nyt siinä määrin lujittunut, ettei vain sen ensimmäinen suppea muoto — salainen Liitto, — vaan myös sen toinen, äärettömästi laajempi muoto — julkinen Kansainvälinen Työväenliitto — on muuttunut sen kahleeksi; jotta voitaisiin luoda kaikkien maiden ja kaiken kielisten työläisten suuri proletariaatin puolue ja pitää se pystyssä, on tarpeen vain yksinkertainen solidaarisuuden tunne, joka perustuu oman luokka-aseman samanlaiseen ymmär-

¹ Nämä Engelsin sanat ovat ironinen haaste bismarckilaiselle politiikalle, jonka suuntana oli proletariaatin puolueen kieltäminen ja työväenliikkeen tukahduttaminen. *Toim.*

tämiseen. Sillä opilla, jonka edustajana Liitto oli vuodesta 1847 vuoteen 1852 ja johon viisaat filisterit suhtautuivat silloin olkapäitään kohautellen kuin mielettömien houreeseen, muutamien yksinäisten lahkolaisten salaiseen oppiin, tällä opilla on nyt lukemattomia kannattajia maailman kaikissa sivistysmaissa, Siperian kaivosvankien ja Kalifornian kullanetsijöiden keskuudessa; ja tämän opin luoja, *Karl Marx*, mies, jota hänen aikalaisensa eniten vihasivat ja eniten parjasivat, oli kuolinhetkeensä saakka sekä Vanhan että Uuden maailman proletariaatin neuvonantaja, jonka puoleen käännettiin aina ja joka ei koskaan kieltäytynyt auttamasta.

Lontoo, lokakuun 8. pnä 1885

*Kirjottettu johdannoksi K. Marxin kirjan
„Paljastuksia Kölnin kommunistijutusta”
kolmanteen painokseen, joka ilmestyi
Zürichissä v. 1885*

*Julkaistu ensi kerran
„Sozialdemokrat” lehdessä v. 1885*

*Julkaistaan lehden
tekstin mukaan
Suomennos venäjänkielestä*